

8.SINIF 1.ÜNİTE ÖZET

ANAHTAR KAVRAMLAR

Kader
Kaza
Sünnetullah
Cüz-i İrade
Küllî İrade

Kader kelimesi sözlükte bir şeyin gücü yetmek, biçimlendirmek, planlamak, ölçü ile yapmak, kıymetini bilmek, mukayese etmek anlamlarına gelir.

Terim olarak ise **kader**; Allah'ın (c.c) sonsuz ilmi ve kudretiyle başlangıçtan sona kadar evrende olacak olan her şeyi programlaması, varlıkları istediği şekil ve biçimde yaratması ve insanların özgür iradelerine göre yapacakları her şeyi Allah'ın (c.c.) önceden bilmesi, takdir etmesi, bir plana göre düzenlemesine denir.

Kaza; sözlükte hükmetme, karara bağlama, emretme, mahkeme etme, yargı anlamlarına gelir. Terim olarak ise **kaza**; Allah'ın (c.c.) kulları için belirlemiş olduğu şeylerin zamanı ve yeri gelince tek tek yürürlüğe konması, uygulanıp gerçekleşmesidir.

Kader ve kazaya inanmak iman esaslarındandır. Kader ve kazaya iman Yüce Allah'ın (c.c.) ilim, irade, kudret ve tekvîn sıfatlarına inanmak demektir.

KAZA VE KADER

- 1.Kaza ve Kader
- 2.İnsan iradesi ve kader
- 3.Kaderle ilgili kavramlar
4. Bir peygamber tanıyorum: Hz.Musa (a.s)
- 5.Ayetel Kürsi ve Anlamı

YÜCE ALLAH'IN KADERLE İLGİLİ SIFATLARI

İrade: Allah'ın (c.c.) dilemesi ve dilediğini dilediği şekilde yapmasıdır.

İlim: Allah'ın (c.c.) gerek duyular âlemini gerekse duyular ötesine ait bütün nesne ve olayları bilmesidir.

Kudret: Allah'ın (c.c.) her şeye gücünün yetmesi, dilediğini dilediği zamanda var veya yok etmesidir.

Tekvin: Allah'ın (c.c.) canlıları yaratması, yaşatması, rızıklandırması, öldürmesi ve tabiat olaylarının meydana getirmesidir.

EVRENDEKİ UYUM VE DÜZEN'E ÖRNEKLER

Evrende yer alan tüm varlıklar eşsiz bir uyum ve düzen içinde hareket etmektedir.

- İnsanın fiziki yapısında ve vücut içi sistemlerin işleyişinde mükemmel bir düzen ve uyum olması
- İnsanın mükemmel yaratılışı
- Gece ve gündüzün oluşması
- Mevsimlerin oluşması
- Galaksilerin, yıldız ve geçegenlerin belirlenmiş bir düzen içerisinde hareket etmeleri

EVREN'İN YASALARI

Yüce Allah (c.c), evrendeki olayların belli bir düzen ve uyum içinde gerçekleşmesini kanunlara bağlamıştır. Bu nedenle evrendeki bütün varlıklar kendileri için belirlenmiş olan yasalara göre hareket etmektedirler. Allah'ın (c.c.) evrendeki uyumu sağlamak için koyduğu bu yasalara **sünnetullah** veya **âdetullah** denir.

- Fiziksel Yasalar
- Biyolojik Yasalar
- Toplumsal Yasalar

Fiziksel Yasalar

Fiziksel yasalar, madde ve enerjinin oluşumu, yapısı, hareketi, değişimi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili yasalardır. Allah'ın (c.c.) koyduğu bu yasalar evrenseldir. Deney, gözlem ve araştırmalar sonucu insanlar tarafından tespit edilir. Bu yasalar, Allah'ın (c.c.) evrende yarattığı düzenin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur.

Fiziksel yasalara şunları örnek verebiliriz:

- * Yağmurun yağması,
- * Isınan suyun buharlaşması,
- * Mevsimlerin birbiri ardınca gelmesi,
- * Gece ve gündüzün birbirini takip etmesi,
- * Güneş'in, Ay'ın ve Dünya'nın birbirlerine olan mesafeleri,
- * Suyun kaldırma kuvveti sayesinde gemilerin denizlerde yol alabilmesi,

Biyolojik Yasalar

Biyolojik yasalar; canlıların yapısı, beslenmesi, korunması, gelişmesi ve üremesiyle ilgili yasalardır. Her şeyi bir sebebe bağlayan Allah (c.c); bitki, insan ve hayvanların yaratılışını biyolojik yasalara bağlı kılmıştır.

Biyolojik yasalara şunları örnek verebiliriz:

- * Canlıların çift olarak yaratılması,
- * Vücudumuzdaki sindirim ve boşaltım sistemi,
- * Canlıların yaşadıkları coğrafi şartlara uygun özelliklerinin olması,
- * Etle beslenen hayvanların çene yapılarının otla beslenenlerden farklı olması,
- * Kuşların uçmak için kanatlı, balıkların yüzebilmeleri için solungaçlı yaratılması,
- * Hayvanların bir kısmının yumurtlama, bir kısmının da doğum yoluyla üremesi,
- * Bitki tozlarının rüzgârlar sayesinde taşınması ve bu sayede bitkilerin birbirini aşılama-

Toplumsal Yasalar

Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalara **toplumsal yasalar** denir. Toplumsal yasalar toplumsal olaylar arasında var olan sebep - sonuç ilişkisini ifade eder.

Toplumsal yasalara şunları örnek verebiliriz:

- * Gelir dağılımının adil olduğu toplumlarda yoksulluğun azalması,
- * Adaletin sağlıklı işlediği toplumlarda barış ve güven ortamının olması,
- * Kuraklık sonucu açlık ve susuzluk yaşayan insanların yaşanabilir yerlere göç etmeleri,
- * Tarımsal üretimin azalıp sanayileşmenin artmasıyla köyden kente göçün hızlanması,

2. İNSANIN İRADESİ VE KADER

Allah'ın (c.c.) insana verdiği en büyük nimetlerden biri akıldır. Akıl, insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir. İnsanı insan yapan en ayırıcı özelliktir akıl. İnsan, aklı sayesinde düşünür, aklını kullanarak seçimlerde bulunur, aklı sayesinde iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış ayırt edebilir.

İrade; sözlükte; seçme, tercih etme, isteme, dileme, arzu etme, meyletme, karar verme demektir. Terim olarak ise **irade;** aklın düşünüp karar vermesi, yapılması veya yapılmaması eşit olan çeşitli davranışlardan birini beğenip tercih etmesidir.

İnsanın davranışları zorunlu ve seçime dayalı olmak üzere iki kısımdır. Namaz kılmak, ders çalışmak, arkadaş seçmek, iyi ve kötü davranışta bulunmak insanın özgür iradesiyle yaptıklarıdır. Kişinin bu sorumluluk alanına **cüzi irade** denir. İnsanın iradesinin dışında olan şeyler de vardır. Kalbinin çalışması, nefes alıp vermesi, sindirim sisteminin çalışması, ne zaman, nerede, hangi aneden doğacağı, hangi ırktan olacağı insanın iradesi dışında gerçekleşen durumlardır. Bu alana ise **külli irade** denir.

3. KADERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Ömür ve Ecel

Ömür; insanın ve diğer canlıların doğumundan ölümüne kadar geçen zaman dilimidir. **Ecel** ise; Allah'ın (c.c.) takdir ettiği bu ömrün bitmesi, hayatın sona ermesidir.

Rızık

İnsan ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey rızık olarak adlandırılır. Rızık, Allah'ın (c.c.) bütün canlılara maddi ya da manevi olarak lütfettiği nimetlerdir.

Tevekkül

Kaderle ilgili kavramlardan birisi de tevekküldür. **Tevekkül**, kelime anlamı olarak güvenme, bağlanma, vekil tayin etme, havale etme demektir. Terim anlamı ise insanın yapacağı işlerde kendisine düşen görevleri yapıp her türlü tedbiri aldıktan, yeterli ve gerekli çalışmalarını en güzel biçimde yerine getirdikten sonra sonucu Allah'tan (c.c.) beklemesidir. Örneğin çiftçilik yapan bir kişi, zamanında tarlasını sürüp ekime hazırlarken, tohumu atacak, sulayacak, zararlı bitkilerden arındıracak, gerekirse gübresini de verecek; tüm bunları yaparken de iyi ürün vermesi için Allah'a (c.c.) güvenip dayanacak ve sonucu O'ndan bekleyecektir. Hasta olan bir kişi de tedavisi için gerekli adımları atarken, şifayı Allah'tan (c.c.) isteyecek ve sonuç ne olursa olsun derin bir teslimiyetle Allah'ın (c.c.) takdirine razı olacaktır. Tevekkül bir işin her aşamasında elinden gelen her türlü sorumluluğu yerine getirmeyi gerektiren bir durumdur. Hiçbir tedbir almadan ben Allah'a (c.c.) güveniyorum demek doğru bir tevekkül ve kader anlayışıyla bağdaşmaz.

Başarı ve Başarısızlık

Allah'ın (c.c.) insana verdiği en büyük nimetlerden biri akıldır. Akıl, insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir. İnsan, akılı sayesinde düşünür, araştırma yapar, ve seçimlerde bulunur. Başarı gibi başarısızlık da insanın çalışması ile ilgilidir. İnsanın başarısız olması, kendisinden veya çevresinden kaynaklanabilir. Bu durum, başarısızlığı kadere yükleme anlamına gelmemelidir. İnsan başarılı olmak için gayret göstermeli ve özellikle ahlaki sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Sağlık ve Hastalık

Sağlık, Allah'ın (c.c.) insana bahşettiği nimetlerin başında gelir. İnsanın kaybettiğinde değerini anladığı nimetlerden başında sağlık gelir. Sağlığın değeri hastalığa yakalanınca anlaşılır. Hastalık, insanın sağlığının bozulmasıdır.

4. BİR PEYGAMBER TANIYORUM: HZ. MUSA (A.S.)

Hiz. Musa (a.s.), Yüce Allah'ın (c.c.) insanlara elçi olarak seçtiği kişilerden biridir. İsrailoğullarına peygamber olarak görevlendirilmiştir. Dört büyük ilahi kitaptan biri olan Tevrat, kendisine verilmiştir. Hiz. Musa (a.s.) Mısır'da dünyaya gelmiştir. O dönemde Mısır krallarına **Firavun** adı verilirdi. Allah'ın (c.c.) mucizesiyle Hiz. Musa (a.s.) Firavun'un sarayında büyümüştür. Olgunluk çağına kadar burada kaldı. Bir gün şehirde gezerken görmüş olduğu bir kavgayı ayırma sırasında yanlışlıkla bir kişinin ölümüne neden olmuştur. Bu olaydan sonra da Mısır'dan ayrıldı ve Medyen tarafına doğru gitti. Medyen'de on yıl kadar kaldı ve orada evlendi. Mısır'a geri dönerken yolda kendisine peygamberlik vazifesi verildi ve Firavun'a gitmesi emredildi. Hiz. Musa (a.s.), kardeşi Harun'u kendisine yardımcı olması için Yüce Allah'tan (c.c.) istedi. Allah (c.c.) onun isteğini kabul etti. İkisi birlikte Firavun'u tevhide davet ettiler ancak Firavun onların daveti kabul etmedi. Onları öldürmeye kalktı. Hiz. Musa ve beraberindekiler Allah'ın (c.c.) izniyle kurtuldular. Firavun ise ordusuyla birlikte onların peşine düştü ve hepsi denizde boğulup gitti.

5. BİR AYET TANIYORUM: AYET EL- KÜRSİ VE ANLAMı

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm, lâ te'huzühû sinetün velâ nevm, lehû mâ fis semâvâti ve mâ fil ard, men zellezî yeşfeu indehû illâ bi iznih, ya'lemü mâ beyne eydîhim ve mâ halfehüm, ve lâ yühîtüne bi şey'in min ilmihî illâ bimâ şâ', vesia kürsiyyühüs semâvâti vel ard, ve lâ yeûdühû hizfuhümâ, ve hüvel aliyyül azîm.

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Allah kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. Diridir, kayyumdur. Onu ne bir uyuklama tutabilir ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey onundur. İzni olmaksızın onun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindeki ve arkalarındaki (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar onun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. Onun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek ona güç gelmez. O, yücedir, büyüktür.

Ayet el-Kürsi, Bakara suresinin 255. ayetidir. Adını, ayetin içinde geçen ve "taht, hükümlerlik, ilim, kudret" gibi manalara gelen kürsi kelimesinden almıştır. Bu ayet, İslam'ın özü ve özeti gibidir. Ayet el-Kürsi'de Yüce Allah'ın (c.c.) eşsiz sıfatları ve gücü anlatılmaktadır.

- **Ayet el-Kürsi'de öne çıkan mesajları şöyle özetleyebiliriz:**
- Bu ayet, Yüce Allah'ın (c.c.) öz ismi ile başlar. O'nun vahdâniyeti (birliği, tekliği) hem de İslâm'ın getirdiği imanın tevhid (Allah'ı birleme, bir bilme) özelliği açıklanmak üzere "O'ndan başka tanrı yoktur" buyrulur.
- O, daima diridir, O'nun hayat sıfatı vardır.
- Bütün varlıkları görüp gözetten, yönetendir.
- Uyuklama ve dalgınlık gibi insana ait sıfatlardan uzaktır.
- Yerde ve gökte ne varsa O'na aittir. Alemlerin (yerin ve göğün) yaratana da gerçek sahibi de O'dur.
- Allah (c.c.) katında, O izin vermedikçe hiçbir kimse şefaate edemez.
- Allah'tan (c.c.) başka bütün şuur ve bilgi sahiplerinin bilgileri sınırlıdır, doğru da yanlış da olmaya açıktır.
- O'ndan başka olmuşu, olacağı, gizliyi, açığı, geçmiş, geleceği, görüleni, gaybı bilen yoktur.
- Kudreti yerleri ve gökleri içine alacak kadar geniştir.
- Kâinatı korumak, gözetmek ve yönetmek O'na güç gelmez.

